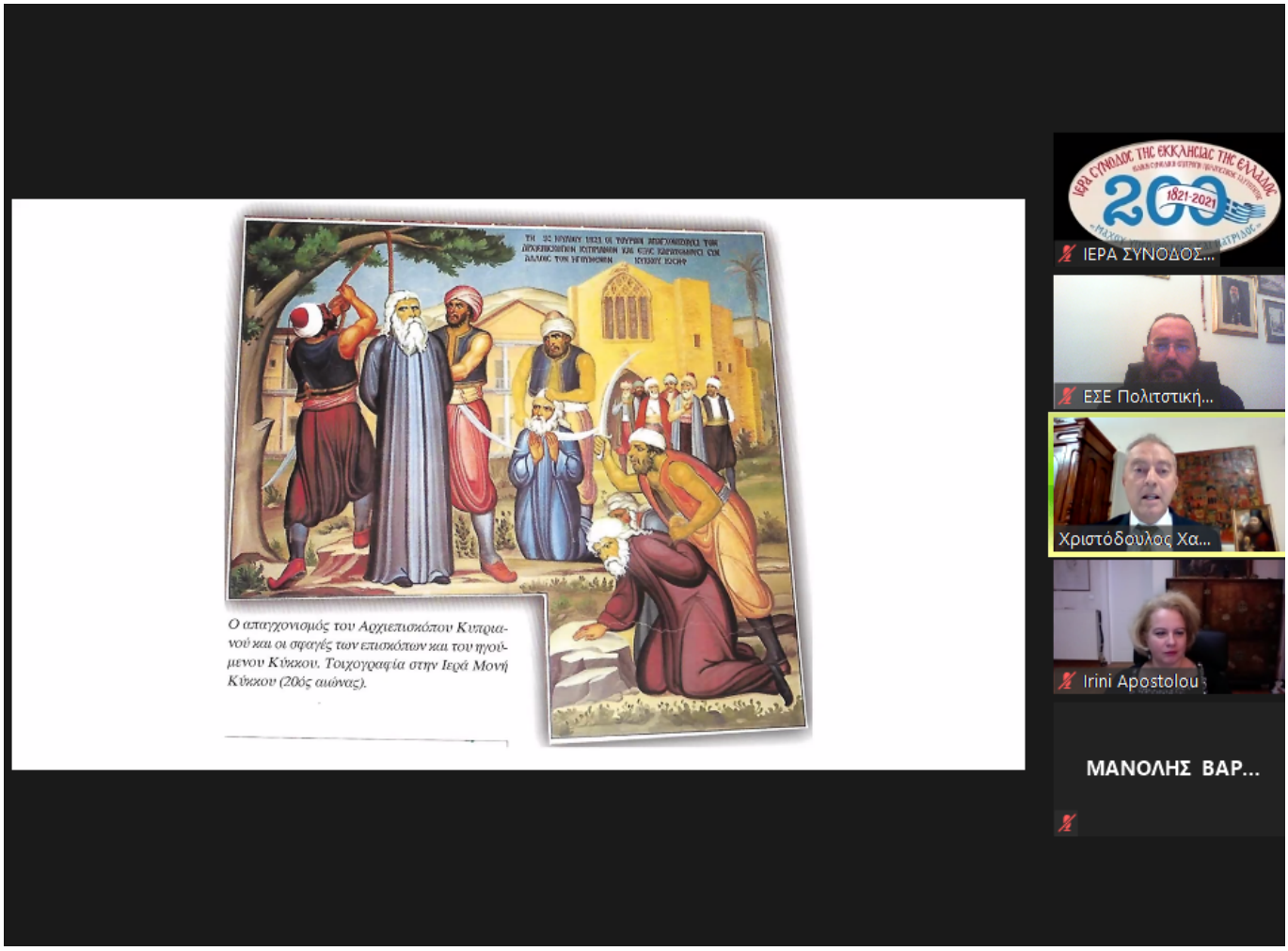
30/11/2020

“Η επίδραση της Ελληνικής Επαναστάσεως στη Λογοτεχνία και στην Τέχνη”

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Ολοκληρώθηκαν το Σάββατο 28 Νοεμβρίου οι εργασίες του Ι’ Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, το οποίο διοργάνωσε διαδικτυακώς η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος διά της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος με θέμα: «Η επίδραση της Ελληνικής Επαναστάσεως στη Λογοτεχνία και στην Τέχνη».

Το παρόν Συνέδριο ολοκληρώνει έναν κύκλο δέκα Διεθνών Επιστημονικών Συνεδρίων με γενικό θέμα: «1821-2021: 10 Επιστημονικά Συνέδρια για τα 200 χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης».

Κατά τις ημέρες αυτές (27 και 28 Νοεμβρίου) έλαβαν χώρα πέντε Συνεδρίες, μετά το πέρας των οποίων υποβάλλονταν ερωτήσεις των ακροατών και των Εισηγητών

του Συνεδρίου, με αποτέλεσμα να αναπτύσσεται εποικοδομητικός διάλογος.

Την Παρασκευή 27 Νοεμβρίου 2020, στον εναρκτήριο χαιρετισμό του, **ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμος, αναφορικά με τη θεματική του Συνεδρίου, τόνισε ότι: «Τα ιδεώδη του 1821, η πίστη στον Χριστό, η τιμή στους προγόνους, ο πόθος της ελευθερίας, το αδούλωτο φρόνημα και η σθεναρή εναντίωση στην τυραννία, αντικατοπτρίζονται στην τέχνη. Η Επανάσταση φιλοτεχνείται, καταγράφεται και απεικονίζεται, αποκτά υπόσταση! Έτσι, ο καλλιτέχνης συμβάλλει ως πηγή του γεγονότος στο ιστορικό γίγνεσθαι. Ας δούμε τις σελίδες των Απομνημονευμάτων των ηρώων μας. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερο είδος λογοτεχνίας, στο οποίο πάλλεται η διασύνδεση του αρχαίου πολιτισμού από τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, στη βυζαντινή, οικουμενική παρακαταθήκη της Ορθοδοξίας.**

Η μακραίωνη αυτή πορεία του Ελληνισμού είναι το απόλυτο συνταίριασμα των ιδανικών που διέσωσε η Εκκλησία μας, δηλαδή της πίστεως, της ανεστημένης ομορφιάς, της δικαιοσύνης, της λευτεριάς, της αυταπάρνησης, της εσταυρωμένης Αγάπης, της σημασίας της ζωής και της αξίας του θανάτου. Είναι το κύτταρο της ιστορικής μας μνήμης, αλλά και μία αλάνθαστη πνευματική πυξίδα, της οποίας βορράς είναι πάντοτε η αλήθεια του Έθνους, η αλήθεια του Χριστού, η οποία είναι παγκόσμια και υπό το πρίσμα της εσχατολογικής της διάστασης υπερβαίνει την ιστορία. Αυτός είναι ο φάρος του μέλλοντός μας».

Ο Μακαριώτατος, στο τέλος του χαιρετισμού του, είπε: «Καταλήγοντας, εκφράζω τον δίκαιο έπαινο της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος προς τον Πρόεδρο, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιο, προς τα αγαπητά Μέλη της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος και προς τους συνεργάτες αυτής, διά την συμβολή τους στο πολύτιμο αυτό έργο. Ωσαύτως, εκφράζω δίκαιο έπαινο προς τον Πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής, Ελλογιμώτατο κ. Εμμανουήλ Βαρβούνη, στα αγαπητά Μέλη αυτής, καθώς και στον Πανοσιολογιώτατο Γραμματέα, Αρχιμανδρίτη Βαρθολομαίο Αντωνίου-Τριανταφυλλίδη, οι οποίοι έφεραν επιτυχώς εις πέρας την πολυετή αυτή επιστημονική προσπάθεια. Γνωρίζω ότι θα συνεχίσουν να εργάζονται άοκνα, έστω και υπό τις δύσκολες συνθήκες που βιώνουμε άπαντες στην υγειονομική αυτή κρίση, για την πραγματοποίηση των λατρευτικών, καλλιτεχνικών, επιστημονικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, τις οποίες έχει ήδη προγραμματίσει η Ιερά Σύνοδος σε συνεργασία με τις κατά τόπους Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος, για τον εορτασμό του 1821 κατά το ερχόμενο έτος. Ευχαριστούμε, επίσης, εκ

μέρους της Ιεράς Συνόδου όλους τους επιστήμονες, οι οποίοι κατέθεσαν τον πνευματικό μόχθο τους, ανοίγοντας νέους δρόμους στην ιστορική έρευνα διά της συμμετοχής τους τόσο στο παρόν όσο και στα προηγούμενα εννέα Συνέδρια, που προϋπαντούν το επετειακό έτος 2021.»

Εν συνεχεία, **ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιος, Πρόεδρος της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, μέσω διαδικτυακής συνδέσεως, σημείωσε μεταξύ άλλων τα εξής: «Η εμπειρία μας με τη διαδικτυακή διοργάνωση του 9ου Συνεδρίου, πριν από ένα μήνα, κατέδειξε ότι η Εκκλησία είναι σε θέση να αξιοποιήσει τα μέσα των νέων τεχνολογιών για να αναδείξει τα ιστορικά γεγονότα και για να τιμήσει τη μεγάλη Επέτειο των 200 ετών από την Εθνική μας Παλιγγενεσία. Στις αρχές του 2021 θα έχουμε συν Θεώ έτοιμους και τους 10 καλαίσθητους Τόμους με τα Πρακτικά των 10 επιστημονικών Συνεδρίων.** Στο σημείο αυτό θέλω να ευχαριστήσω τις εκδόσεις ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ, οι οποίες ανέλαβαν αυτή τη δύσκολη εκδοτική προσπάθεια.
Η επέτειος των διακοσίων ετών από τον Αγώνα για την Ελευθερία θα μας δώσει την αφορμή να αναλογισθούμε τις δυσκολίες και τους κινδύνους, τους οποίους είχαν να αντιμετωπίσουν οι Επαναστάτες, αλλά και εκείνοι που προετοίμασαν το έδαφος. Δεν δείλιασαν, τόλμησαν και προχώρησαν με αποφασιστικότητα. Μετά από 400 χρόνια για τη Νότιο Ελλάδα και 500 χρόνια για τη Βόρειο Ελλάδα το Γένος απέδειξε ότι άντεξε, αντιστάθηκε, επιβίωσε. Διότι στα δύσκολα χρόνια της δουλείας ξεδιψούσε με τους χυμούς της Ορθοδοξίας, της Ιστορίας.

Ευχαριστώ, πρώτον απ’ όλους, τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο, που εξ αρχής ενέπνευσε και αγκάλιασε την επιστημονική αυτή πορεία των δέκα (10) Συνεδρίων, όπως και όλα τα Μέλη της Σεπτής Ιεραρχίας για την αρωγή τους. Η ολόθερμη προσευχή μας είναι κοντά Του, ειδικά αυτές τις ημέρες, ώστε να αναρρώσει και να επανέλθει πλήρως στα πολυεύθυνα καθήκοντά του.»

Ακολούθως, εκκίνησε **η πρώτη Συνεδρία**, με θέμα **«Το 1821 στη Λογοτεχνία»** και προεδρεύοντα τον Ελλογιμώτατο Καθηγητή του Δ.Π.Θ. και Πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, κ. Εμμανουήλ Βαρβούνη, στην οποία ομίλησαν οι παρακάτω Εισηγητές αναφερόμενοι στα εξής θέματα:
Ο πρώτος Εισηγητής, Ελλογιμώτατος κ. Αθανάσιος Καραθανάσης ανέπτυξε το θέμα: «Διαβάζοντας τα Απομνημονεύματα».

Στην Εισήγηση, έγινε λόγος για τα γραμματολογικά και εκφραστικά στοιχεία που χρησιμοποιούσαν οι Αγωνιστές του 1821 στα Απομνημονεύματά τους. Έγινε,

επίσης, μνεία στην διαφορετική οπτική των γεγονότων, λόγω του έντονου προσωπικού στοιχείου των Επαναστατών, οι οποίοι μέσα από τη δική τους ματιά μεταφέρουν τα γεγονότα. Τέλος, αναφέρθηκαν περιληπτικά ορισμένα συναισθηματικά φορτισμένα αποσπάσματα από τα κείμενα αυτά, μεταφέροντας τον ακροατή στην τότε εποχή.

Η δεύτερη Εισήγηση, του Ελλογιμωτάτου Καθηγητή κ. Κωνσταντίνου Μαλαφάντη, είχε ως θέμα: «Εκκλησία και Εθνεγερσία: Η ιστορική αλήθεια και η λογοτεχνική πνοή του Μεγάλου Ξεσηκωμού μέσα από τα Ματωμένα ράσα του Σπύρου Μελά». Με την παρούσα εισήγηση επιχειρήθηκε η η γραμματολογική αποτίμηση του βιβλίου του Σπύρου Μελά ως λογοτεχνικής βιογραφίας, η ανάλυση του περιεχομένου του, η παρουσίαση των ιστορικών παραγόντων που τροφοδότησαν τη λογοτεχνική πένα του και την επιλογή των τεσσάρων μορφών ως θυσιαστικών παραδειγμάτων, βάσει ενός παραδείγματος σπουδής από τους τέσσερις: αυτό του μεγαλομάρτυρα της Αλαμάνας Αθανασίου Διάκου. Στην Εισήγηση εξηγήθηκαν, επίσης, τα αίτια της εξαιρετικής αναγνωσιμότητας, που ανέδειξαν το έργο αυτό του Μελά σε αγαπημένο σχολικό και λαϊκό ανάγνωσμα μέχρι τουλάχιστον τις προηγούμενες δεκαετίες.

Η τρίτη Εισηγητής, Ελλογιμωτάτη κ. Κατερίνα Ζαμπανιώτη, ανέπτυξε το θέμα «Τα Απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη ως αντικείμενο λογοτεχνικής κριτικής από τον Σεφέρη». Στην ανακοίνωση αναφέρθηκε πώς η ιστορική έρευνα αντιμετώπισε την αυθεντική μαρτυρία ενός ανθρώπου που έζησε την Επανάσταση του 1821 ως ερευνητικό εργαλείο στην υπηρεσία της ιστοριογραφίας. Ο Γιώργος Σεφέρης σε ομιλία του με τίτλο: "Ένας Έλληνας- ο Μακρυγιάννης" στην Αλεξάνδρεια, στις 16 Μαΐου 1943, την περίοδο, δηλαδή, που μαινόταν ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, ξεπέρασε το ιστορικό βάρος κι αντιμετώπισε για πρώτη φορά τον Μακρυγιάννη ως πεζογράφο. Ο Σεφέρης, εξήγησε η Εισηγήτρια, επισημαίνει την αξία της λαϊκής τέχνης, αναδεικνύει την αυθεντική φωνή του απλού ανθρώπου ως καλλιτεχνικό-πνευματικό αγαθό κι όχι μόνο ως ιστορικό τεκμήριο και την τοποθετεί στον εθνικό Λογοτεχνικό Κανόνα.

Ο τέταρτος Εισηγητής κ. Σεβαστιανός Ανδρεάδης, ομίλησε με θέμα: «"Ἡμερολόγιον ἀπόρου Ἀγωνιστοῦ τοῦ 1821". Ένα σπάνιο είδος ψυχογραφικού χρονογραφήματος». Ο Εισηγητής κατέδειξε μεταξύ άλλων πως ο τίτλος του έργου δεν επαρκεί για να ταξινομηθεί στο είδος του ημερολογίου. Κυρίαρχος στόχος ενός αυθεντικού ημερολογίου, τόνισε, είναι ο συγχρονισμός της αυτοέκφρασης του δημιουργού με τα όσα βιώνει, όσα σκέπτεται, όσα αισθάνεται και όσα τον απασχολούν σε παροντικό χρόνο. Με αυτή τη μορφή, το ημερολόγιο γνωρίζει την άνθησή του προς τα τέλη της Αναγέννησης, την εποχή που ο ανθρωπισμός άρχισε

να επικεντρώνεται και να εξαίρει την σπουδαιότητα του ατόμου. Διαφέρει από την αυτοβιογραφία, η οποία καλύπτει όλο το χρονικό φάσμα της ζωής του δημιουργού της, και έχει ως στόχο την επικοινωνία των εμπειριών του στους άλλους.

Σ**την δεύτερη Συνεδρία, με θέμα και πάλι «Το 1821 στη Λογοτεχνία»** και προεδρεύοντα τον πολιτικό επιστήμονα και ιστορικό, κ. Κωνσταντίνο Χολέβα, ομίλησαν οι παρακάτω Εισηγητές:

Πρώτα, ο Ελλογιμώτατος κ. Μιχαήλ Πασχάλης, ανέπτυξε το θέμα «Η "χωροταξία" των μαχών της Επανάστασης στον Ανδρέα Κάλβο και τον Διονύσιο Σολωμό». Ο Εισηγητής επεσήμανε μεταξύ πολλών άλλων ότι οι δύο ποιητές δεν συμπίπτουν στην επιλογή των επεισοδίων του αγώνα για την εθνική ανεξαρτησία. Οι διαφορές είναι μεγάλες και ουσιώδεις. Ανέφερε πως αρκεί να συγκρίνουμε τη Λύρα και τον «Ύμνον εις την Ελευθερίαν», που κυκλοφόρησαν το 1824 με διαφορά περίπου έξι μηνών. Αν εξαιρέσουμε τη σύμπτωση ως προς την εξύμνηση της ελευθερίας, το πρόγραμμα των δύο ποιητών δεν ταυτίζεται πουθενά. Ενδιαφέρει ιδιαίτερα το γεγονός ότι τα θέματα της Λύρας που συνδέονται με την Επανάσταση δεν περιλαμβάνουν κανένα επεισόδιο από την ηπειρωτική Ελλάδα αλλά μόνον επεισόδια από τον ναυτικό αγώνα και την επανάσταση στη Μολδοβλαχία. Αντίθετα, τα γεγονότα που διαλαμβάνει ο σολωμικός «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» εξελίσσονται στον Μοριά και τη Ρούμελη, με εξαίρεση την πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας και τον απαγχονισμό του Πατριάρχη.

Ο δεύτερος Εισηγητής, Ελλογιμώτατος κ. Εμμανουήλ Βαρβούνης, παρουσίασε το θέμα: «Η επαναστατημένη Σάμος του 1821 στο ποιητικό έργο του Γεωργίου Κλεάνθη (1801 – 1839)». Στην ανακοίνωση αυτή εξετάστηκε η αντανάκλαση και η αποτύπωση των πολιτικών και πολεμικών γεγονότων της επανάστασης του 1821 στη Σάμο, από την έναρξή της ως και τον αποκλεισμό της Σάμου από τα όρια του πρώτου ελεύθερου ελληνικού κράτους, την αντίδραση των Σαμίων και την τελική επιβολή του Ηγεμονικού Καθεστώτος, τον Αύγουστο του 1834, στο ποιητικό έργο του Γεωργίου Κλεάνθη. Πρόκειται για Σάμιο ποιητή και αγωνιστή, συγγενή του αρχηγού της Σάμου Λογοθέτη Λυκούργου, ο οποίος πρωταγωνίστησε στα γεγονότα, και ο οποίος επίσης έγραψε σειρά ποιημάτων για να υμνήσει τον αγώνα των Σαμίων και να τους εμψυχώσει. Τα ποιήματα αυτά δημοσιεύθηκαν σε αρκετές εκδόσεις, και συγκεντρώθηκαν σε μια κριτική έκδοση των απάντων του το 1996, από τον ίδιο τον κ. Βαρβούνη.

Ο τρίτος Εισηγητής, Εντιμότατος κ. Δημήτριος Ορφανίδης παρουσίασε το θέμα: «Ατραποί Ελευθερίας- Ο Ύμνος και ο ποιητής του». Ο ομιλητής περιέγραψε χαρακτηριστικά πως ο Σολωμός είναι μέγιστος ποιητής γιατί πέτυχε να αναπτύξει σε μέγιστο βαθμό τα μεγάλα ζητήματα του ατόμου, του έθνους, της

ανθρωπότητας, εμβαθύνοντας στην κατά κυριολεξία μητρική του γλώσσα, φτάνοντας μέχρι του σημείου της λεγόμενης αποσπασματικότητας του έργου του. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα μεγίστου βάθους αποτελεί και ο Ύμνος στην Ελευθερία, όπως τόνισε ο κ. Ορφανίδης.

Ο τέταρτος Εισηγητής, Ελλογιμώτατος κ. Χάρης Μελετιάδης , παρουσίασε το θέμα: «Σολωμός και Κάλβος: αναγνώσεις του επαναστατικού γεγονότος». Ο Ελ¬λο¬γι-μώτατος ανέφερε μεταξύ άλλων πως έχουν επιχειρήσει και άλλοι να διερευνήσουν την πλευρά των σχέσεων της σολωμικής ποίησης με τη λόγια παράδοση. Πρόκειται για ένα ζήτημα, που στο παρελθόν φορτίστηκε ιδεολογικά με υπερβολικό και αδιέξοδο τρόπο. Ενδεικτικά ανέφερε τις προσπάθειες του Νικόλαου Τωμαδάκη, ο οποίος δεν αρκούνταν να χρησιμοποιήσει το σολωμικό έργο ως ένδειξη της ανεπάρκειας της προφορικής γλώσσας, αλλά προέκρινε μια προσηλωμένα ιστορικιστική ανάγνωση, ταυτίζοντας την παράδοση με την ιστορία.

Η τελευταία Εισηγήτρια της Συνεδρίας, Ελλογιμωτάτη κα Αγγελική Μαστρομιχαλάκη, μίλησε με θέμα: «Το 1821 στη Λογοτεχνία για παιδιά και νέους». Η ομιλήτρια, βάσει αναλυτικής μελέτης 40 βιβλίων του λογοτεχνικού δείγματος της περιόδου 1990-2020, κατανοεί τους λογοτέχνες πηγαίνοντας το βλέμμα πέρα από τα επιφαινόμενα. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των βιβλίων παρέχουν πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο η ιστορία εντυπώνεται στα λογοτεχνικά κείμενα. Από την έρευνα που έγινε, κατέστη φανερό πως οι αφηγήσεις των λογοτεχνικών κειμένων αναπαράγουν σε μεγάλο βαθμό τις προσεγγίσεις της επίσημης ιστορικής εκπαίδευσης. Έτσι, οι όψεις του παρελθόντος στα παιδικά βιβλία ιστορίας αποτυπώνουν αντιλήψεις που σχετίζονται με τον εθνοκεντρισμό και τον ιστορικισμό.

Την ημέρα του Σαββάτου, 28 Νοεμβρίου, οι εργασίες εκκίνησαν στην **πρώτη Συνεδρία με θέμα και πάλι «Το 1821 στη Λογοτεχνία»,** με προεδρεύουσα την Ελλογιμωτάτη Καθηγήτρια του Ιονίου Πανεπιστημίου κα Αικατερίνη Γαλάνη, κατά την οποία ανακοινώθηκαν οι ακόλουθες Εισηγήσεις:

Ο Ελλογιμώτατος κ. Θεοδόσης Πυλαρινός ανέπτυξε το θέμα: «Η επίδραση του 1821 στην ποίηση του Κερκυραίου ποιητή Γεωργίου Μαρτινέλλη». Ο ομιλητής υπογράμμισε κατά την ομιλία του ότι ο Γεώργιος Μαρτινέλλης, ανήκει στους ποιητές της Επτανησιακής Σχολής, που στράφηκαν νωρίς προς το αθηναϊκό κέντρο. Με το 1821 ασχολήθηκε συχνά, σε συγκεκριμένη σειρά ποιημάτων, τις «Εικόνες», αλλά και διάσπαρτα σε πολλά άλλα συνθέματα του. Στην ανακοίνωση έγινε γενική θεώρηση των ποιημάτων αυτών και εξετάστηκε διττά η σκοποθεσία του, δηλαδή τι έγραψε αποκλειστικά για το 1821 και τους ήρωές του και ποια επίδραση άσκησε αυτό στη μετέπειτα ποιητική παραγωγή του.

Η δεύτερη Εισηγήτρια, Ελλογιμωτάτη κα Σοφία Ντενίση, ομίλησε με θέμα «Ανακαλύπτοντας την Επανάσταση του 1821 μέσα από τη ματιά των ελληνίδων συγγραφέων του 19ου αιώνα». Μεταξύ πολλών, ανέφερε ότι η ελληνική Επανάσταση του 1821 έχει προσφέρει πλούσιο υλικό για πληθώρα λογοτεχνικών έργων ελληνικών και φιλελληνικών ήδη από την εποχή της έναρξής της και καθ’ όλο τον 19ο αιώνα. Συγγραφείς όπως οι Byron, Shelley, Hugo ή Puskin έχουν υμνήσει διεθνώς τον αγώνα των Ελλήνων για ελευθερία ενώ οι δικοί μας Σολωμός και Κάλβος αποτελούν τα κορυφαία ονόματα μεταξύ πολλών ομοτέχνων τους, που μέσα από έργα ποιητικά, θεατρικά και πεζογραφήματα αφηγήθηκαν ένδοξες σελίδες των μαχών της. Στη χορεία των υμνητών της Επανάστασης του 1821 υπάρχει όμως και ένας αριθμός αφανών δημιουργών που δεν είναι άλλες από τις Ελληνίδες συγγραφείς, στις οποίες η Εισηγήτρια έκανε αναλυτική αναφορά, για την πληθώρα έργων τους που εξυμνούν τον Αγώνα.

Η τρίτη Εισηγήτρια, αξιότιμος κα Στέλλα Φαρμάκη ανέπτυξε ομιλία με θέμα «Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της σε Ιταλούς καλλιτέχνες μέσω της ιταλικής λογοτεχνίας». Μεταξύ άλλων, η κα Φαρμάκη ανέδειξε τους ιταλούς καλλιτέχνες (ζωγράφους, γλύπτες) οι οποίοι επηρεάστηκαν φανερά από τα γεγονότα που συγκλόνισαν την Ελλάδα του 19ου αιώνα. Οι καλλιτέχνες αυτοί, εξήγησε, ως εκπρόσωποι του ρομαντικού κινήματος και εκφραστές του «φιλελληνισμού» αφιέρωσαν μεγάλο μέρος του καλλιτεχνικού τους έργου στην εξύψωση του ελληνικού αγώνα στηριζόμενοι στους Ιταλούς λογοτέχνες της ίδιας περιόδου, οι οποίοι μέσα από τη λογοτεχνική παραγωγή τους ωθούσαν τον ιταλικό λαό να ακολουθήσει το παράδειγμα των Ελλήνων. Ενδεικτικά, οι ζωγράφοι που εξετάστηκαν στην παρούσα Εισήγηση είναι οι: Giuseppe Lorenzo Gatteri, Vincenzo Gajassi και Filippo Marsigli, καθώς και ο φιλέλληνας ζωγράφος Ludovico Lipparini.

Τέλος, ο αξιότιμος κ. Γιώργος Καραμπελιάς, ανέπτυξε την Εισήγησή του με θέμα «Το δημοτικό τραγούδι και το αντιστασιακό ήθος του νέου Ελληνισμού». Ανάμεσα σε άλλα που ανέφερε ο Εισηγητής, τονίστηκε ότι τα ιστορικά δημοτικά τραγούδια

έχουν ως θέμα τους κάποιο ιστορικό γεγονός, επικαιρικό και συχνότατα θλιβερό. Τα τραγούδια τα σχετικά με την Άλωση της Πόλης, είναι κυριολεκτικά αναρίθμητα και προέρχονται από όλες τις περιοχές του ελληνικού χώρου. Στα ποντιακά τραγούδια, διακρίνεται μια κυριολεκτική λατρεία για τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο (…ὁ Βασιλεὰς ὁ Βασιλεὰς, παργοριάν ‘κι παίρνε…Τσοὶ Τούρκους κροῦγνε’ς σὸ σπαθίν, Τσοὶ Τούρκους ‘ς σὸ κοντάριν) Τέλος, εντυπωσιακός, ανέφερε ο Εισηγητής, είναι ο θρήνος από την Καππά της Καρδίτσας: Πόλη μου, γιὰ δὲ χαίρεσαι; γιὰ δὲ βαρᾶς παιγνίδια;… Μέσα μὲ δέρνει ὁ θάνατος, ν’ ὄξω μὲ δέρν’ ὁ Τοῦρκος κι ἀπ’ τὴ δεξιά μου τὴ μεριὰ Φράγκος μὲ πολεμάει.

Σ**την δεύτερη Συνεδρία, με θέμα «Το 1821 στη Μουσική και στο Θέατρο»** και προεδρεύοντα τον Ελλογιμώτατο Καθηγητή του Ε.Κ.Π.Α. κ. Δημήτριο Μόσχο, μίλησαν οι εξής Εισηγητές:

Η Ελλογιμωτάτη κα Ρενάτα Δαλιανούδη ανέπτυξε το θέμα «Ιστορία- Μουσική- Κινηματογράφος. Από την εθνική εποποιία του Μεταπολεμικού κινηματογράφου». Η Εισηγήτρια τόνισε πως κατά μια έννοια, όλες οι ταινίες είναι ντοκουμέντα της κοινωνικής ιστορίας, ενώ αναπαριστούν και καθρεφτίζουν την εποχή τους, ενώ η ελληνική επανάσταση, ως ιστορικό γεγονός συνδεδεμένο με την ίδρυση του νέο-ελληνικού κράτους, αποτέλεσε έμπνευση και αποτυπώθηκε ποικιλοτρόπως στην 7η τέχνη (και στην τηλεόραση), με ταινίες τεκμηρίωσης/ ντοκιμαντέρ, φιλμογραφία μυθοπλασίας, φιλμικές προσωπογραφίες κ.ά., μέσα από μια επική διάσταση, στην οποία το προσωπικό δράμα (μικρή ιστορία) συνδιαλέγεται με το συλλογικό/ εθνικό (μεγάλη ιστορία). Η θεματική αυτή, σημειώθηκε, ήρθε ως φυσική συνέχεια του ληστρικού λαϊκού μυθιστορήματος και των θεατρικών -δραματικών ως επί το πλείστον- ειδυλλίων, όπου αντικατοπτριζόταν ο παραδοσιακός πολιτισμός και η λεβεντιά του ελληνικού λαού.

Ο δεύτερος ομιλητής, Ελλογιμώτατος κ. Δημήτριος Σταθακόπουλος, μίλησε με θέμα «Τα μουσικά όργανα των Αγωνιστών του 1821». Συγκεκριμένα, ο κ. Σταθακόπουλος παρουσίασε τον αυθεντικό Ταμπουρά του Τζαβέλα (1780), το πιστό αντίγραφο του Ταμπουρά του Μακρυγιάννη (ο αυθεντικός, σημείωσε ο κ. Σταθακόπουλος, είναι του 1835) και το αυθεντικό λαούτο του Πλαπούτα (1860). Επίσης, παρουσίασε αντίγραφο Μοραϊτικης Λύρας του 1821, όργανο που ξεχάστηκε στην Πελοπόννησο, παρότι ο Κολοκοτρώνης αναφέρει πως “τα τραγούδια τα παίζαν οι στραβοί με τις λύρες”. Τέλος, εν συντομία παρουσίασε την τεχνική κατασκευή τους και τον τρόπο που τα έπαιζαν, ο οποίος ήταν διαφορετικός από αυτόν που νομίζαμε μέχρι σήμερα, ειδικά με τον Ταμπουρά, όπως εξήγησε ο Εισηγητής.

Στη συνέχεια, οι κ.κ. Πεφάνης Λαμπρόγιαννης και Στέφανος Φευγαλάς ανέπτυξαν

την εξής Εισήγηση: «Επιδράσεις του 1821 στη μουσική. Τρία τραγούδια του Γεωργίου Σπάθη (1884- 1943)». Στην ανακοίνωσή τους, βασίστηκαν σε τρία τραγούδια που μελοποίησε ή διασκεύασε ο Σπάθης. Τα δύο από αυτά είναι βασισμένα σε δημώδη ποίηση και αφορούν στη ζωή των Κλεφτών («Λαγιαρνί») και τη σκλαβιά («Κάτου στον Κάμπο»), ενώ το τρίτο με τίτλο «Το τραγούδι της Κυράς Φροσύνης» προέρχεται από την όπερα του συνθέτη σε λιμπρέτο Σωτήρη Σκίπη και αφορά στο τραγικό τέλος της Ευφροσύνης Βασιλείου από τον Αλή Πασά Τεπελενλή στη λίμνη των Ιωαννίνων. Κατά την ανάλυση των τραγουδιών αναδείχθηκαν διάφορες παράμετροι των μελοποιήσεων ή διασκευών του Σπάθη, με έμφαση στους τρόπους που επιλέγει να εκφράσει το «ελληνικό στοιχείο».

Η τέταρτη Εισηγήτρια, Ελλογιμωτάτη κ. Άννα Ταμπάκη, μίλησε με θέμα «Η Επανάσταση του 1821 στο Θέατρο. Η περίπτωση του Ιωάννου Ζαμπέλια». Η Ελλογιμωτάτη τόνισε μεταξύ άλλων ότι ο Ζαμπέλιας, εκκινώντας από τον πρωτεργάτη Ρήγα Βελεστινλή, πραγματεύεται στις ιστορικές του τραγωδίες που βαθμιαία διολισθαίνουν αισθητικά και μορφολογικά προς το ρομαντικό δράμα, μεγάλες μορφές αγωνιστών (Μάρκος Βόσσαρις [Μπότσαρης], [Αθανάσιος] Διάκος, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Οδυσσεύς Ανδρούτσος) και πολιτικές μορφές, όπως ο Ιωάννης Καποδίστριας. Αλλά και τα αφανή πρόσωπα της ιστορίας, όπως έχουμε στην περίπτωση του έργου «Χριστίνα Αναγνωστοπούλου», το οποίο εμπνέεται από τα «Χρονικά του Αγώνα», όπως υπογράμμισε η Εισηγήτρια.

Ο Ελλογιμώτατος κ. Μηνάς Αλεξιάδης είχε ως θέμα Εισήγησης «Ο Καραγκιόζης και το Εικοσιένα. Δύο λαϊκές φυλλάδες για τον θάνατο του Αθανασίου Διάκου». Στην ανακοίνωση αυτή έγινε λόγος για δύο φυλλάδες του λαϊκού θεάτρου σκιών για τη Μάχη της Αλαμάνας κατά την Επανάσταση του 1821 και τον θάνατο του Αθανάσιου Διάκου. Οι δύο φυλλάδες, όπως αναφέρθηκε, γράφτηκαν από τους καραγκιοζοπαίκτες Ιωάννη Μουστάκα και Ευγένιο Σπαθάρη, αντίστοιχα, και αναφέρονται στον αγώνα του Διάκου εναντίον των Τούρκων.Έγινε αναφορά στις υποθέσεις των δύο έργων και συγκρίθηκαν οι δύο φυλλάδες μεταξύ τους, για να επισημανθούν σχέσεις και διαφορές.

Ο τελευταίος Εισηγητής αυτής της Συνεδρίας, Ελλογιμώτατος κ. Ζαφείρης Νικήτας, ανέπτυξε ομιλία με θέμα «Εθνεγερτικές ακροβασίες στην Μεταπολεμική Ελλάδα. Το ιστορικό δράμα Ρήγας Βελεστινλής (1862) του Σπύρου Μελά». Ειδικότερα, ο ομιλητής εξέτασε τις ιδεολογικές, αισθητικές και πολιτικές διαστάσεις του ιστορικού δράματος του Μελά «Ρήγας Βελεστινλής», με βάση τις ιστορικές συνδηλώσεις της εποχής του. Ειδικότερα, ανέφερε πως η μεταπολεμική περίοδος (1950-1974) στην Ελλάδα αποτέλεσε μια περίοδο ιδιαίτερα οξυμένης πολιτικής αντιπαράθεσης και καλλιτεχνικού μετεωρισμού. Την ίδια περίοδο που ο

Σπύρος Μελάς δοκίμαζε να αρθρώσει με τον δράμα του μια παραβολή για την δυνατότητα ειρηνικών ταξικών ισορροπιών στην πατρίδα του, ο πολιτικός Μπρεχτ της Αριστεράς γινόταν όλο και πιο δημοφιλής, ενώ ο πρωτοπόρος σκηνοθέτης Κάρολος Κουν αξιοποιούσε την απολιτική ευρωπαϊκή δραματουργία. Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η μορφή του Ρήγα, σημειώθηκε, γίνονται στην μεταπολεμική Ελλάδα του Μελά η ιδεολογική κιβωτός για την αναζήτηση μιας νέας εθνικής και ταξικής ομοψυχίας.

Στην τελευταία Συνεδρία του διημέρου αυτού, με θέμα «Οι Εικαστικές Τέχνες για το 1821», προέδρευσε ο Ελλογιμώτατος Καθηγητής του Δ.Π.Θ. και Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, κ. Εμμανουήλ Βαρβούνης και συμμετείχαν οι κάτωθι Εισηγητές:

Ο πρώτος ομιλητής, αξιότιμος κ. Γεώργιος Παπανικολάου, ανέπτυξε Εισήγηση με θέμα «Σειρές γραμματοσήμων των Ελληνικών Ταχυδρομείων αφιερωμένες στην Επανάσταση του 1821». Ο κ. Παπανικολάου σημείωσε χαρακτηριστικά ότι οι απεικονίσεις που αριθμητικά ξεπερνούν τα 80 γραμματόσημα, είτε σε σειρές, είτε μεμονωμένα, ποικίλουν και αφορούν μάχες, πρωταγωνιστές του αγώνα και ήρωες, τοπία, ναυμαχίες και πλοία που έλαβαν μέρος σ ‘αυτές. Επίσης σημειώθηκε πως η έμπνευση για το σχεδιασμό τους προέρχεται κατά βάση από τα ζωγραφικά έργα μεγάλων καλλιτεχνών, γλυπτών και ζωγράφων όπως ο Ευγένιος Ντελακρουά (E.Delacroix), ελαιογραφία «Η «Ελλάδα» στο Μεσολόγγι», του Ιταλού ludoviko Lipparini, «Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη», του Θεόδωρου Βρυζάκη από τον πίνακά του «Ο Επίσκοπος παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογεί την σημαία της επαναστάσεως» κα.

Ο Ελλογιμώτατος κ. Γεώργιος Κούζας, ανέπτυξε το θέμα «Μνημεία ηρώων του 1821 στον αστικό χώρο της Αθήνας». Ο ομιλητής εστίασε σε δύο βασικούς άξονες: από τη μια πλευρά αναφέρθηκε στη σημασία της σχέσης των μνημείων με τη συλλογική μνήμη των κατοίκων των αστικών κέντρων και κατέδειξε τη σημασία που έχουν τα μνημεία αυτά για τους κατοίκους του κέντρου της Αθήνας, βάσει των όσων οι ίδιοι οι πληροφορητές αναφέρουν. Επιπλέον, αναφέρθηκε στις πολιτικές διαχείρισης των μνημονικών τόπων και της μνήμης από τους επίσημους φορείς. Ειδικότερα, αναλύθηκε το δημόσιο τελετουργικό και οι τελετουργικές πρακτικές που συνοδεύουν τις αναμνηστήριες τελετές που λαμβάνουν χώρα σε τόπους μνήμης για την Ελληνική Επανάσταση σε διάφορες περιστάσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

Η τρίτη Εισηγήτρια, Ελλογιμωτάτη κ. Ειρήνη Αποστόλου, ομίλησε επί του θέματος: «Ο Claude Theodore Leblanc και η Ελληνική Επανάσταση: Γαλλικά εικαστικά

στερεότυπα και καινοτομίες». Μεταξύ άλλων, παρουσίασε την πρόσληψη της Ελληνικής Επανάστασης από τον Théodore Leblanc (1800-1837), μαθητή του Nicolas Charlet, ο οποίος υπήρξε αξιωματικός μηχανικός του γαλλικού στρατού. Στρατιωτικός καλλιτέχνης ο Leblanc απεικόνισε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Ελλάδα τους οπλαρχηγούς του 1821,σκηνές ιστορικού περιεχομένου καθώς και σκηνές της καθημερινής ζωής της επαναστατημένης Ελλάδας. Ανέδειξε, τέλος η Εισηγήτρια, τα κοινά σημεία και οι διαφοροποιήσεις στη θεματική και στην τεχνοτροπία του Leblanc σε σχέση με τους φιλέλληνες ζωγράφους της ίδιας περιόδου όπως τον Eugène Delacroix, Ary Scheffer και Auguste Vinchon.

Η Ελλογιμωτάτη κ. Νάντια Μαχά Μπιζούμη, ανέπτυξε το θέμα «Τα Playmobil σηκώνουν το λάβαρο της Επανάστασης στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο». Στην ομιλία της, χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της πρόσφατης περιοδικής έκθεσης του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου με θέμα «Το ’21 αλλιώς: Η Ελληνική Επανάσταση με φιγούρες και διοράματα PLAYMOBIL», η Εισηγήτρια κατέγραψε τον τρόπο μέσω του οποίου ένα εθνικό μουσείο μπορεί να αναπτύξει μια πρωτότυπη προσέγγιση ενός ιστορικού γεγονότος, με τη χρήση playmobil με σωματικά και ενδυματολογικά χαρακτηριστικά των ιστορικών πρωταγωνιστών, ενθαρρύνοντας τον αναστοχασμό και τον διάλογο, απευθυνόμενο πρωτίστως σε νεανικό κοινό.

Η πέμπτη Εισήγηση, από την κα Κωνσταντίνα Παναγάκη και τον κ. Νικόλαο Κανελλόπουλο είχε θέμα «Η απεικόνιση του 1821 στα μετάλλια του νεωτέρου Ελληνικού Κράτους, 1822- 2001». Οι Ελλογιμώτατοι Εισηγητές παρουσίασαν τα μετάλλια που έχουν εκδοθεί από το ελληνικό κράτος ή επίσημους κρατικούς φορείς και δευτερευόντως από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, με θεματολογία που αντλείται από την ελληνική Επανάσταση του 1821. Επίσης, εξέτασαν τις απεικονίσεις που χρησιμοποιούνται και τις ενέταξαν στο ιδεολογικό υπόβαθρο της εποχής της έκδοσής τους.

Τέλος, ο Ελλογιμώτατος κ. Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου, ανέπτυξε το θέμα «Η επίδραση του 1821 στις εικαστικές τέχνες της Κύπρου κατά τον 20ο αιώνα. Έργα τέχνης, μνημεία και προτομές των Κυπρίων μαρτύρων του Ιουλίου 1821». Στην εισήγηση παρουσιάστηκαν έργα τέχνης, μνημεία και προτομές των Κυπρίων μαρτύρων του Ιουλίου 1821, καθώς και έντυπες απεικονίσεις με τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό και ηρώων του 1821. Τα έργα χρονολογούνται από το β΄ μισό του 19ουαιώνα έως και σήμερα. Σε αυτά διακρίνονται οι στενές σχέσεις Ελλάδος-Κύπρου και οι προαιώνιοι πόθοι του Κυπριακού λαού. Ενδεικτικά, σημειώνονται η επιγραφή ανακομιδής λειψάνων Κυπρίων Μαρτύρων 1821 στον ναό της Παναγίας Φανερωμένης στη Λευκωσία, το Μαυσωλείο Κυπρίων Μαρτύρων 1821 στη αυλή

του ναού της Παναγίας Φανερωμένης στη Λευκωσία και το μνημείο στην αυλή του Μεγάρου της Ιεράς Μητροπόλεως Πάφου στο Κτήμα.

Στο πέρας των εργασιών της Συνεδρίας αυτής, ο Πρόεδρος κ. Εμμανουήλ Βαρβούνης, ευχαρίστησε τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο και τα μέλη της Ιεράς Συνόδου, τον Πρόεδρο της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιο, τις εκδόσεις «Αρχονταρίκι», οι οποίες επιμελούνται την έκδοση των Τόμων των Πρακτικών των Συνεδρίων, καθώς και όλους τους Εισηγητές και τους συντελεστές του Συνεδρίου, που συνέβαλαν με άριστο τρόπο στην ομαλή διεξαγωγή του, λόγω των υγειονομικών περιστάσεων. Ιδιαίτερη μνεία έκανε στα αείμνηστα πρόσωπα του Ακαδημαϊκού Κωνσταντίνου Σβολοπούλου και του Ελλογιμωτάτουπ. Γεωργίου Μεταλληνού, που διακόνησαν και κόσμησαν την Προεδρία της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής επί σειρά ετών.

Καταλήγοντας, ο κ. Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής συνόψισε την πολυετή πορεία των 10 Διεθνών Επιστημονικών Συνεδρίων, η οποία ολοκληρώθηκε διά του παρόντος. Παρέθεσε συμπεράσματα και κατέθεσε σκέψεις, εκφράζοντας σύσσωμη την Επιτροπή για την καρποφορία αυτής της σημαντικής εννεαετούς προετοιμασίας για τον εορτασμό του επετειακού έτους 2021.

Κατόπιν, τις εργασίες του Συνεδρίου έκλεισε ο Γραμματεύς της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, Αρχιμ. Βαρθολομαίος Αντωνίου-Τριανταφυλλίδης, ο οποίος ευχαρίστησε τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμο, για την πολύπλευρη και διαρκή στήριξή του, καθώς και τα Μέλη της Σεπτής Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

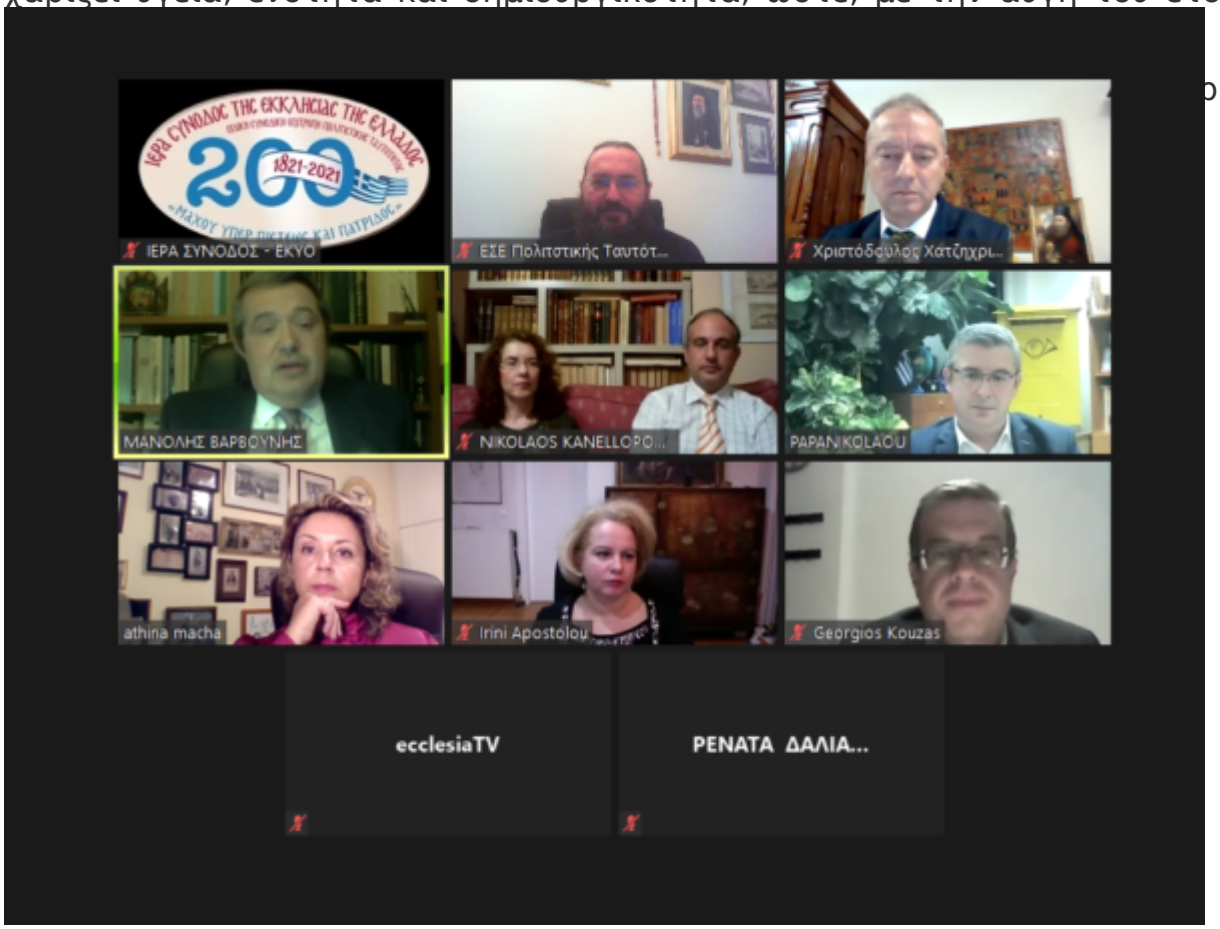
Ομοίως, ευχαρίστησε τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Ωρεών, κ. Φιλόθεο, Αρχιγραμματέα της Ιεράς Συνόδου, καθώς και τους διατελέσαντες Αρχιγραμματείς από το εναρκτήριο έτος των Διεθνών Επιστημονικών Συνεδρίων για την σπουδαία συμπαράστασή τους.

Ευχαρίστησε, επίσης, τον Σεβασμιώτατο Πρόεδρο της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος, τα σεβαστά Μέλη αυτής, τον Πρόεδρο και τα Μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής, καθώς και τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πειραιώς κ. Σεραφείμ, για την ζωντανή αναμετάδοση των εργασιών του Συνεδρίου από τον ραδιοφωνικό σταθμό της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς.

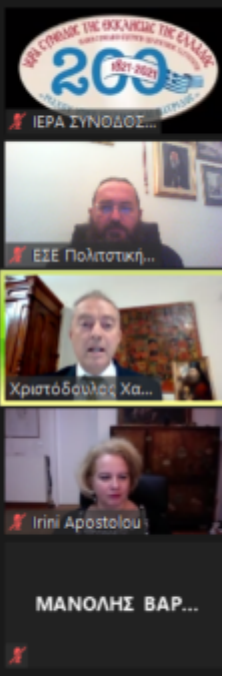
Υπενθύμισε ότι τόσο τα Συνέδρια και οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Διαγωνισμοί όσο και το Πρόγραμμα των 261 Συνοδικών και Περιφερειακών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος βρίσκονται στη διάθεση των ενδιαφερομένων στον

διαδικτυακό τόπο www.ekklisia1821.gr, που η Ειδική Συνοδική Επιτροπή ειδικά έχει δημιουργήσει για το επετειακό έτος 2021.

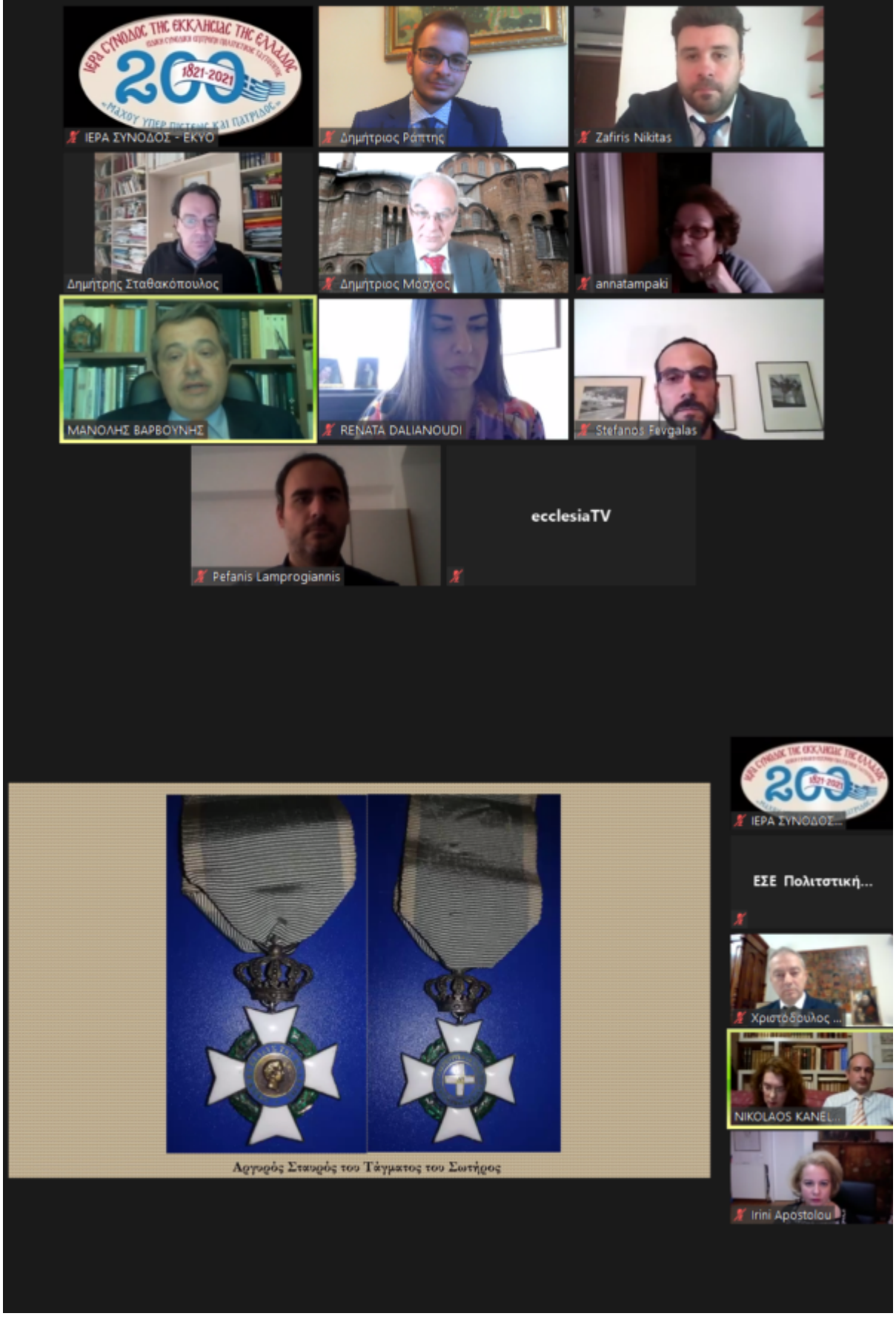
Τέλος, παραθέτοντας τα λόγια από την εναρκτήρια ομιλία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου, ευχήθηκε «ο Θεός να μας χαρίζει υγεία, ενότητα και δημιουργικότητα, ώστε, με την αυγή του έτους 2021, μας, που ο πίστεως

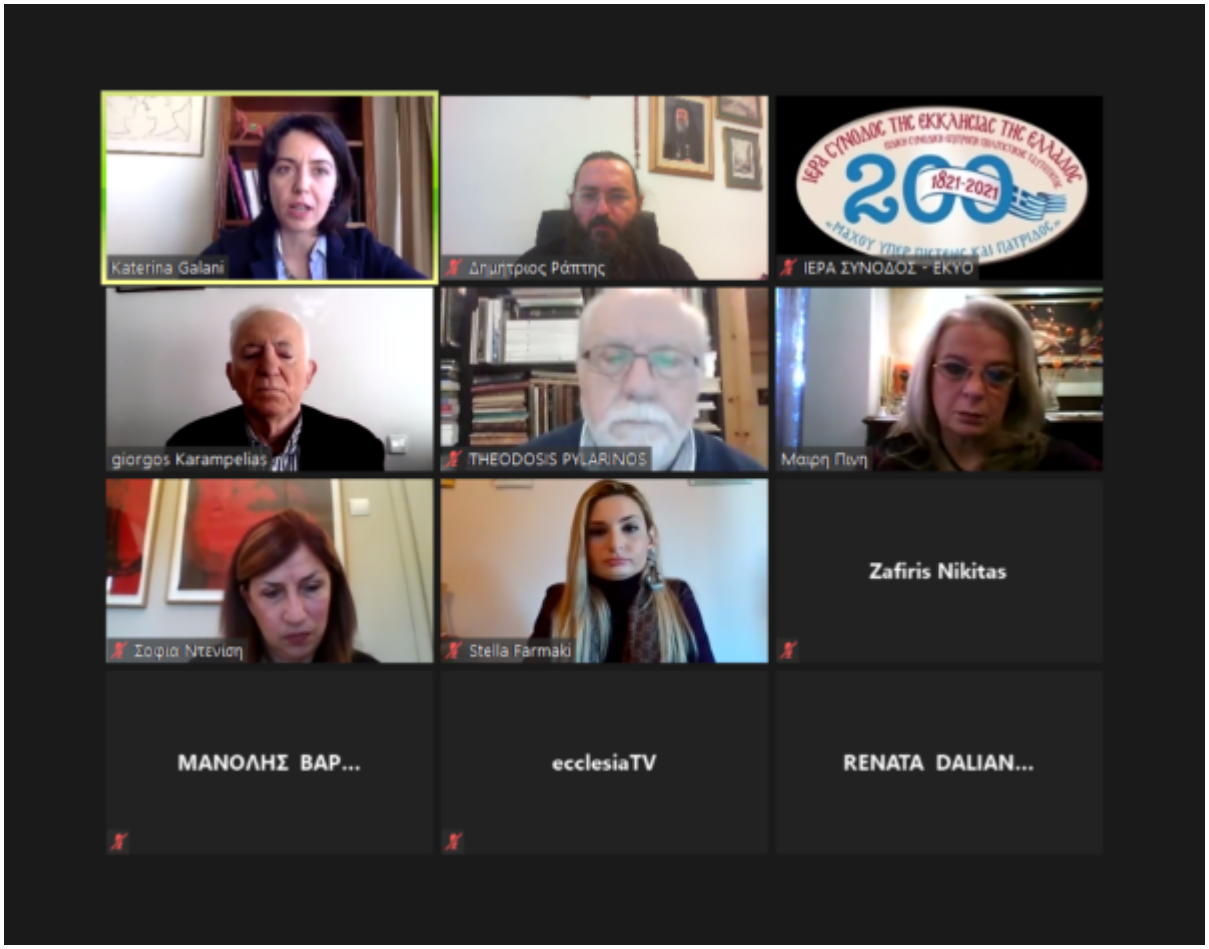

Ο απηγχονισμός των Αρχιεπισκόπων Κυπρι-
ανού και οι σφαγές των επισκόπων και του ηγού-
μενου Κύκκου. Τοιχογραφία στην Ιερά Μονή
Κύκκου (20ός αιώνας).

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ...
ΕΣΕ Πολιτιστική...
Χριστόδουλος Χα...
Irini Apostolou
ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΡ...

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ - ΕΚΥΟ
Δημήτριος Ράπτης
ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
PAPANIKOLAOU
Χριστόδουλος Χατζηχρι...
Irini Apostolou
NIKOLAOS KANELLOPO...
Georgios Kouzas
athina macha
ecclesiaTV
ΡΕΝΑΤΑ ΔΑΛΙΑ...

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ - ΕΚΥΟ
Δημήτριος Ράπτης
Zafiris Nikitas
Δημήτρης Σταθακόπουλος
Δημήτριος Μόσχος
annatampaki
ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ
RENATA DALIANOUDI
Stefanos Fevgalas
Pefanis Lamprogiannis
ecclesiaTV
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ...
ΕΣΕ Πολιτστική...
Χριστόδουλος ...
NIKOLAOS KANEL...
Irini Apostolou
Αργυρός Σταυρός του Τάγματος του Σωτήρος

Katerina Galani
Δημήτριος Ράπτης
ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ - ΕΚΥΟ
giorgos Karampelias
THEODOSIS PYLARINOS
Μαίρη Πανη
Σοφια Ντενιση
Stella Farmaki
Zafiris Nikitas
ΜΑΝΟΛΗΣ ΒΑΡ...
ecclesiaTV
RENATA DALIAN...